

КЛАСИФІКАЦІЯ, СТРУКТУРА ТА ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація.

Матеріали дослідження присвячено питанням класифікації, структури та обліку основних засобів сучасного підприємства.

Ключові слова: основні засоби, управління, фонди, підприємство, ефективність, амортизація.

Abstract.

The materials of the study are devoted to the issues of classification, structure and accounting of fixed assets of a modern enterprise.

Keywords: fixed assets, management, assets, enterprise, efficiency, depreciation.

Основні засоби – це засоби праці, що кілька разів беруть участь у виробничому процесі, зберігають під час цього свою натуральну форму, а їх вартість переноситься частинами на вартість виготовленої продукції, в міру їх зношування.

Відповідно до Податкового кодексу України основні засоби – є матеріальними активами, у тому числі запаси корисних копалин надані у користування ділянки надр (окрім вартості землі, незавершених капітальних вкладень, автомобільних доріг загального використання, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не більша 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), які призначені підприємцем для використання у господарсько-виробничій діяльності, вартість яких більша 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношуванням та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких від початку введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [1].

З метою бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються за наступними групами [2, 3]:

1) Капітальні витрати на поліпшення земель.

Земельні ділянки – архітектурно-будівельні об'єкти, призначені для забезпечення необхідних умов праці. До будівель відносяться виробничі корпуси цехів, депо, гаражі, складські приміщення, виробничі лабораторії.

2) Будівлі, споруди та передавальні пристрої – виробничо-технічні і адміністративні інженерно-будівельні об'єкти, які використовуються для виконання тих або інших технічних робіт, необхідних для забезпечення процесу виробництва і не пов'язаних із зміною предметів праці.

Передавальні пристрої – пристрої, за допомогою яких передається різна енергія, а також рідкі і газоподібні речовини (трубо-магістралі);

3) Машини і устаткування.

4) Транспортні засоби, що використовуються для транспортування вантажів і людей в межах підприємства і поза ним;

5) Інструменти, прилади, інвентар.

6) Робоча і продуктивна худоба.

7) Багаторічні насадження.

8) Інші основні засоби.

9) Земельні ділянки.

Основні засоби сучасних підприємств діляться на промислово-виробничі і непромислові, а також засоби невиробничого призначення [4].

Виробничі основні засоби – це засоби, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі, а їх вартість переноситься на вартість новоствореної продукції.

Невиробничі основні засоби не беруть участь у виробничому процесі, але перебувають на балансі підприємства. Це житлові будинки, об'єкти соціально-культурного й побутового обслуговування.

Промислово-виробничі основні засоби відповідно до характеру участі у виробничому процесі поділяються на активні та пасивні [5].

До активних основних засобів відносяться ті, які безпосередньо впливають на предмети праці (машини, устаткування, транспортні засоби).

До пасивних основних засобів відносяться ті, які забезпечують необхідні умови для праці (будівлі, споруди, передавальні пристрої).

Необхідним є підвищення питомої ваги активних основних засобів, що сприяє зростанню технічної озброєності, збільшенню виробничої потужності сучасного підприємства і його фондовіддачі.

Разом із тим є важливою роль і пасивних основних засобів, оскільки відсутність відповідних умов праці приводить до плинності кадрів та зниження продуктивності праці.

За галузевою ознакою основні засоби розподіляють на засоби промисловості, сільського господарства, транспорту, торгівлі, зв'язку та ін. Кожна галузь діяльності має власні специфічні характеристики, які впливають на вибір основних засобів та їх використання в майбутньому.

Відповідно до використання основні засоби можуть бути: діючі, недіючі, запасні. Діючі основні засоби це ті, які функціонують на підприємстві на даний час. Відповідно, недіючі – це ті основні засоби, які не використовуються на даний момент у діяльності підприємства (законсервовані). Запасні основні засоби зберігаються на складах і призначені для заміни діючих. Така класифікація використовується з метою аналізу амортизації основних засобів та прийняття управлінських рішень щодо недіючих основних засобів [6].

Важливе значення у бухгалтерському обліку є поділ основних засобів на власні та орендовані. Власні засоби формуються за рахунок внесків засновників та акціонерів, власних прибутків, цільових фінансових надходжень і відображаються на балансі підприємства. Орендовані основні засоби відображаються на балансі орендодавця і на позабалансових рахунках орендаря.

З метою якісного стану основних засобів на підприємстві необхідно знати їх структуру. Виділяють виробничу, технологічну і вікову структуру основних засобів [7].

Виробнича структура передбачає розподіл основних засобів на різні групи в їх загальній середньорічній вартості.

Виробнича структура основних засобів підприємства залежить від його специфіки; рівня концентрації, спеціалізації, кооперації, комбінування і диверсифікації виробництва.

Технологічна структура основних засобів розподіляє їх за структурними підрозділами підприємства в відсотковому співвідношенні від їх загальної вартості.

Вікова структура основних засобів характеризує їх розподіл за віковими групами (до 5 років; від 5 до 10 років; від 10 до 15 років; від 15 до 20 років; понад 20 років). Середній вік обладнання визначається як середньозважена величина.

Основним завданням підприємства, що полягає в ефективному управлінні основними засобами є не допускати надмірного зношення основних засобів, оскільки від цього залежить рівень їх фізичного і морального стану, а, отже, і результати роботи підприємства.

З метою підвищення ефективності основних засобів на підприємстві необхідним є їх оновлення, модернізація, механізація і автоматизація трудових процесів, ліквідація зайвих основних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний класифікатор України ДК 013-97 "Класифікація основних фондів" від 19.08.1997 р №507 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0507217-97#Text>
2. Кафка С.М. Основні засоби: класифікація для цілей обліку / С.М. Кафка // Вісник ЖДТУ. 2018. Вип. 1 (63). С. 87-92.
3. Кацевич В.К. Основні засоби: характеристика та класифікація // Економічні науки. (Серія: Облік і фінанси). 2021. Вип. 8. С. 230-236.
4. Оспіщев В.І. Сучасний підхід до класифікації основних засобів на підприємствах роздрібно торгівлі / В.І. Оспіщев, Є.Є. Єремія // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2010. Вип.1. С.146-152.
5. Кухта К.О., Орошан Т.А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід № 21. 22/2020. С. 106-111.

6. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 288 с.

7. Мулик Т.О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Інфраструктура ринку. Випуск 46. 2020. С. 113-122.

Буреннікова Наталія Вікторівна – д.е.н, професор, професор кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: n.burennikova@ukr.net.

Кицишин Іван Миколайович – студент групи 2МПОУ-22м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, м. Вінниця, Вінницький національний технічний університет.

Burennikova Natalia Viktorivna – *Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Enterprise Economics and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: n.burennikova@ukr.net.*

Kytsyshyn Ivan– *student of group 2MPOU-22m, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.*